

Lukas 14, 1-14

v.11: 'Want een ieder, die zichzelf verhoogt zal vernederd worden en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.'

Gemeente van Jezus onze Heer.

Lukas 14 is een tafelgesprek.

Er is sprake van een maaltijd, een maaltijd op de sabbat in dit geval. Dus eigenlijk de belangrijkste maaltijd van de hele week.

Met het oog op het Heilig Avondmaal, dat we volgende week zondag vieren kunnen wij ons voorbereiden, door dit tafelgesprek ter harte te nemen.

De tafel is de beginplaats van de kerk. Het evangelie, de blijde boodschap kreeg gestalte bij de tafel, niet in de tempel, niet in het gerechtgebouw, maar bij een eenvoudige tafel, waar met elkaar gedeeld wordt.

Kijkend naar de geschiedenis van de kerk zien we dat de kerk veelal gebouwd is op tegenstellingen. Tegenstellingen, die uitgevochten worden; waar een winnaar en een verliezer achterblijven. Maar in Gods ogen moet de kerk gebouwd zijn op de plek waar gedeeld wordt met de ander, waar al het materiële gedeeld wordt, zoals voedsel en kleding en geld, maar ook het immateriële, zoals vreugde en verdriet en geloof. De kerk wordt geboren aan de tafel, waar men deelt wat het leven geeft.

Wanneer Jezus met de zijnen te gast is bij een van de farizeeën thuis, dan zien we opnieuw dat Jezus tegenstanders juist de tegenstellingen weer aan de orde stellen. Steeds weer proberen ze Hem klem te zetten en willen ze Hem tot een keuze dwingen. In de hoop dat Hij de verkeerde keuze zal maken, en ze Hem kunnen aanklagen.

Vandaag gaat het om de vraag: Wat is eigenlijk de sabbat? En ze zetten Jezus voor de keuze door Hem te confronteren met een ernstig zieke, een man met waterzucht of oedeem. Jezus staat hier oog in oog met het lijden, met de gebrekkigheid van het leven.

Ik heb mij verbaasd over de vraag, die Jezus op dat moment stelt. Is het geoorloofd op sabbat zieken te genezen, luidt de vraag. Eerlijk gezegd vind ik dit eerder een farizeeërvraag, dan een Jezus vraag. Jezus zelf zou oog in oog met een zieke mens deze vraag niet stellen. Het zou heel wat mensenlevens kosten, als artsen en hulpverleners zich constant deze vraag zouden stellen: Is het wel geoorloofd. Natuurlijk is het geoorloofd, het is een plicht zelfs!

Ik durf er dan ook van uit te gaan dat de vraag juist aan Jezus gesteld is, door een van zijn tegenstanders. De vraagstellers ontmaskeren zich met deze vraag als deelnemers in een steekspel, reagerend vanuit hun agressie en niet vanuit de liefde van hun hart. Is het geoorloofd? Mag het wel volgens de Torah? De vraag is in deze situatie hypocriet.

Maar het wordt nog erger: De vraag die ze stellen is al zo gevoelloos en hard, maar hun stilzwijgen daarna is nog veel erger.
'En zij hielden zich stil', staat er.

Dit is het zwijgen van de vromen.
Een muur van onwil wordt hier opgetrokken.
Het is het zwijgen der vromen, het is niet srakeloosheid, die je overkomt, maar het is: Je moedwillig stil en afzijdig houden, het is het laffe en bewuste zwijgen der vromen.

En op het zwijgen der vromen reageert Jezus met kracht van daden. Hij geneest de zieke en geeft hem zijn levensruimte en levensvreugde terug. 'Jezus liet hem gaan', staat er. Deze mens krijgt weer ruimte, vrij van beknelling, vrijheid om te leven.

Maar Jezus bevrijdt deze mens ook van de kwetsbaarheid, dat men misbruik van hem kan maken vanwege zijn handicap, zoals de farizeeën dat hier doen. Hij wordt weer volop mens.

Als de vromen zwijgen dan keren zij zich af van de zieken en de geknechten en zij keren zich ook af van het feest en van de maaltijd die aangericht is.
Het zwijgen der vromen is een laffe tegenaanval op het koninkrijk, en we bidden dat niemand van ons ooit ten prooi zal vallen aan dit zwijgen.

Dan is het moment aangebroken om de maaltijd daadwerkelijk te beginnen en de mensen zoeken een plaats aan de tafel. Het moet een potsierlijk gezicht geweest zijn: Vlak na die ziekengenezing, zo vlak na het zwijgen der vromen en de daarbij behorende verlegenheid begint men eerst te schuifelen naar de tafel, maar al gauw begint men te dringen, omdat velen toch het liefst zo dicht mogelijk bij Jezus plaats nemen.

Moet je je voorstellen hoe het gezicht van de mensen eruit ziet. Op de gezichten staat niet te lezen, dat ze eerbiedig en blij uitzien naar de maaltijd, nee, er straalt ongeduld en jalouzie van de gezichten, niet zo dringen! Het is vernietigend voor de sfeer. Stel je voor dat wij volgende week met ongeduld staan te dringen als we aan de avondmaals tafel gaan! Het bederft voorgoed de sfeer, er is geen eerbied, geen vreugde.

Deze situatie, van mensen die elkaar ongeduldig verdringen zien wij in de wereld terug, in allerlei vormen, soms onschuldig maar dikwijls ook zeer ernstig.

Dit verdringen aan de tafel van de Heer zien we in zijn meest extreme vorm terug bij hen die zeggen: Eigen volk eerst, zoals de Centruumpartij, het Vlaamse blok, rechtseradicalen in de Verenigde Staten.

En deze extremen, gecombineerd met het zwijgen der vromen, maken onze wereld tot een plek van grote troosteloosheid.
En wie wil daar nog bestaan?

Goddank dat het evangelie ons laat zien wat de wortel is van die troosteloosheid. De wortel van het zwijgen der vromen, de wortel van elkaar verdringende mensen, de wortel van extremis-

me is, dat de ene mens de ander geen ruimte gunt. De wortel van de troosteloosheid van het bestaan is, het gebrek aan een vriendelijk gebaar, het gebrek aan het verrichten van een wederdienst, het gebrek aan interesse voor bureu, het gebrek aan liefde voor familieleden.

En aan twee kanten zijn wij vastgenageld aan die wortel, ofwel zijn we het slachtoffer van iemand, die ons geen ruimte gunt, ofwel zijn we zelf de aanstichter van de troosteloosheid.

En als we dit alles op ons in laten wercken, dan laat ons dat achter met een gevoel van onmacht, waar we vervolgens ook niets mee kunnen.

Goddank dan voor de reactie zoals Jezus die geeft, wanneer Hij straks aan diezelfde tafel de lammen en de blinden en de misvormden persoonlijk uitnodigt. Precies die mensen die wij niet meteen zouden nodigen, die anders zijn, dit is precies die vloedgolf waarvoor we zo bang zijn.

Hoe vaak moeten we tegen onszelf zeggen, dat wij gevangen zijn in tegenstellingen, dat wij denken in tegenstellingen: Ziek en gezond, lief en laf, rijk en arm, geleerd en ongeletterd, volwassene en kind, homo en hetero, man en vrouw, slaaf of vrij?

Gevangen in die tegenstellingen, bang voor elkaar, zwijgend als de vromen, en plotseling met kracht de ander verdringend, je begint je in gemoede af te vragen of wij dan nog wel aan die tafel thuishoren? Wie wil er nou zulke gasten aan tafel hebben, je zou je wel twee keer bedenken.

Gemeente in het licht van de maaltijd die we vieren met Jezus, in het licht van het evangelie uit Lukas zijn er twee lichtpunten, twee lichtbakens, die ons de koers wijzen uit die troosteloosheid, naar het koninkrijk.

Het eerste lichtbaken, dat is het onvergetelijke nieuws, dat wij altijd genodigd blijven. Of we nou krom zijn of recht, man of vrouw, slechtziend of goedziend, we zijn en blijven genodigd door Jezus aan de tafel van het koninkrijk.

En het tweede lichtbaken is, dat ons mensen de mogelijkheid open staat, dat wij de ander voldoende ruimte geven, en zo elkaar als mens kunnen ontmoeten, zonder angst voor gezicht-verlies. Doordat je de ander ruimte geeft, eer je de ander en daarmee ook jezelf.

Het eerste lichtbaken, dat is het licht van God, dat uitnodigend blijft stralen en het tweede lichtbaken is, dat wij een licht kunnen zijn voor elkaar.

En dan kunnen we naar onze eigen krachten de koers zetten, naar koninkrijk, naar diepe menselijkheid, naar God. Het is de koers vanuit troosteloosheid naar echt feest. Een brede weg, want dat is de weg van het geloof, een brede ruime weg.

En dan zijn we bij het laatste vers van de schriftlezing. Ook over dit vers doen vele misvattingen en geruchten de ronde. Ook met dit bijbelvers hebben christenen elkaar gekleineerd en gedomineerd.

Wat we lezen is dit 'Wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden en wie zichzelf vernederd zal verhoogd worden.'

Oppervlakkig genomen schieten we hiermee niets op.

Als de armen rijk worden en de rijken arm, dan zijn we geen stap verder gekomen.

Alleen als we weten dat dit bijbelwoord gericht is op het koninkrijk van God, dan kunnen we begrijpen wat Jezus ermee bedoeld.

Vooraf het woordje 'vernederen' is in de christelijke traditie een geheel eigen leven gaan leiden. We hebben erin gelezen, dat je altijd gehoorzaam moet doen wat de kerk zegt, of wat je ouders zeggen, of wat de bijbel naar de letter zegt. De kerk heeft mensen gedwongen tot zelfvernederen onder dogmatiek en onder macht, maar zelfvernederen is niet in de sfeer van het koninkrijk, is niet de bedoeling van God.

Jezelf vernederen met het oog op het koninkrijk, dat is grote bescheidenheid in acht nemen, tegenover God en tegenover de naaste. Dan zul je verhoogd worden.

Het is immers genoeg geweest, dat ze Jezus vernederd hebben, dat hoeven wij niet nog eens over te doen. Maar in Zijn Naam is onze taak, om met hartelijke bescheidenheid jegens elkaar in het leven te staan.

Met die geloofshouding kunnen we koers zetten naar het koninkrijk, niet alleen, maar als gemeenschap.

De blijde boodschap vandaag is dit: In het geloof gaat het niet om de plaats waar je zit, maar om de ruimte die je elkaar gunt en geeft. En het licht van God is daarbij onze krachtbron.

Nog één ding hebben we niet genoemd. Wat staat je te doen, als je het slachtoffer bent van iemand, die jou te weinig ruimte laat? Ook al zit je goed op koers, ook al heb je de lichtbakens duidelijk in zicht, dan nog kan de ander teveel ruimte opeisen.

Ik denk dat dan het moment is gekomen, om de ander duidelijk te maken, dat dit zo niet kan. En daarbij kan het geen kwaad om Jezus eens te citeren en zo de ander de wacht aan te zeggen. Want niemand heeft het recht de levensruimte van de ander te schenden.

Gemeente ik wens u toe, dat u zich door God steeds genodigd voelt, en dat we als gemeenschap zullen leven, zoals het evangelie ons vandaag zegt: Met vriendelijke gebaren, met geduld en interesse, met behulpvaardigheid en liefde, met tolerantie, met verlangen naar koninkrijk.

Dank aan God voor dit evangelie. AMEN